

A NÉPAKARAT VISSZAVÁG

B I R Ó A N D R Á S

A harmincéves háborút lezáró vesztfáliai béke 1648-ban először definiálta a modern értelemben vett állami szuverenitást, amivel kialakultak a nemzet-államok mint a nemzetközi kapcsolatok kizárólagos szereplői.¹ Noha Nyugat-Európában a nemzetek és az államok kialakulása egybeesett, a kontinens nagy részén a 18. század vége felé fogalmazódott meg a nemzeti alapon szerveződő állam gondolata, főképp a soknemzetiségű birodalmakkal szemben. Ettől fogva az abszolút monarchiákat Európa-szerte fokozatosan felváltották az etnikai alapon szerveződő politikai közösségek, vagyis a nemzetállamok, amelyek a legtöbb esetben népszuverenitásra épülő és parlamentáris rendszereket hoztak létre. A territorialitáson alapuló *status quo* évszázadokig, egészen a 20. századig érintetlen maradt, akkor azonban a globalizálódó világ melléktermékeként egyre nagyobb jelentőségre tettek szert a nemállami szereplők, mint például a nemzetközi és szupranacionális szervezetek, az NGO-k, a globális alapítványok, a nagyvállalatok és más a konglomerátumok. Miközben a nemzetközi rendszer ezen aktorai napjainkban egyenesen az államok felszámolásán ügyködnek, a Földet benépesítő államok továbbra sem hajlandóak szuverenitásukat feladni. Ennek oka, hogy a közös összetartozástudattal, hagyományokkal és nyelvvel rendelkező népek alkotják a nemzeteket, amelyek – amennyiben képesek rá – államokat építenek. John J. Mearsheimer és Sebastian Rosato kristálytiszta megfogalmazásában talán még egyértelműbb ennek jelentősége: „Egy állam nem képes elérni semmilyen más célt, ha előbb nem él túl államként.”² Ma azonban nemcsak az államok, hanem a nemzetek is ostrom alatt állnak, pusztá fennmaradásukért kell küzdeniük. Az utóbbi évtizedekben az egyre jobban összefonódó progresszív politikai és gazdasági elit a kulturális hatalom kisajátítása, az akadémiai szféra megszállása, a nyelvpolitikai fegyver kíméletlen forgatása által képes volt azt az illúziót kelteni, hogy a globalista alapokon nyugvó világkormány létrehozása elkerülhetetlenné vált. Mindennek megvalósításában pedig – a fentebb már említett aktorokon túl – a fősodratú média, a filmipar és a Szilícium-völgy is partnernek bizonyult. Azonban a progresszió erői pusztán materialista, az anyagi javakat fetiszáló alapállásukból – és önnön tévedhetlenségükbe vetett hitükből – adódóan nem ismerték fel azt, hogy a különböző nemzeti közösségek számára a méltóság, a büszkeség, az öntudat és a hit legalább annyira fontos, mint a jóléti intézkedések.³ Miután a progresszió történelemfilozófiai legitimáló ereje kifulladásra látszik, a nemzeti szuverenitás védelme pedig mára emancipációs harccá kezd terebélyesedni, a progresszív elit hatalma is egyre nagyobb veszélyben van.⁴ A nemzeti keretekben gondolkodó közösségek,

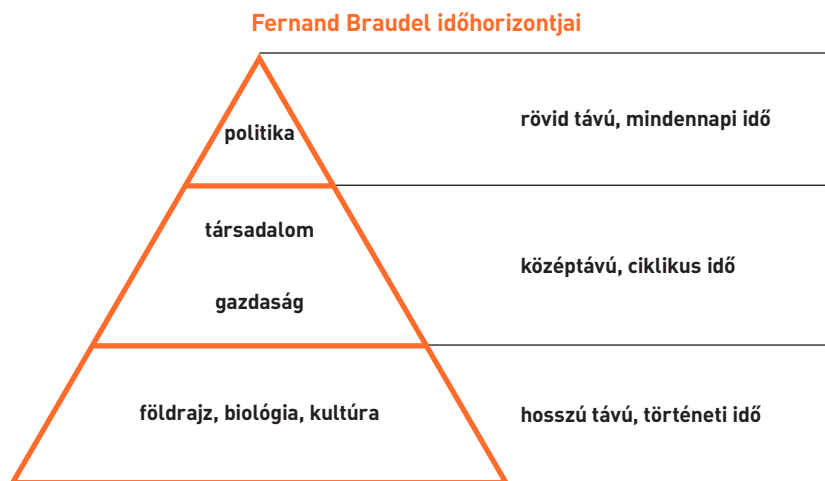
1 ZSINKA László: A „vesztfáliai állam” születése – a területi állam hatalmi technikái a kora újkorban = A nemzetközi rendszer alakváltozásai a 21. század elején. Tanulmányok Rostoványi Zsolt 70. születésnapja alkalmából. szerk. CSICSMANN László – KEMENSZKY Ágnes, BCE, Bp. 2022. 317.

2 John J. MEARSHEIMER – Sebastian ROSATO: A külpolitika logikája. ford. Kami MILLER, Századvég, Bp. 2023. 235.

3 Vö. SCHMIDT Mária: Országból hazát. Harminc éve szabadon. Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásért Közalapítvány, Bp. 2021. 119–120.

4 Vö. G. FODOR Gábor: A progresszió válsága. A reformpárti ideológiai kontinuum = A dolgok természete. szerk. G. FODOR Gábor – LÁNCZI András, Századvég, Bp. 2009.

valamint a választási szempontból őket képviselni kívánó – és erre folyamatosan növekvő mértékű demokratikus felhatalmazást szerző – pártokat egyre kevésbé lehet kiszorítani a demokratikus diskurzusból.

FELSZÍNI HULLÁMOK ÉS MÉLYSTRUKTURÁLIS ÁRAMLATOK

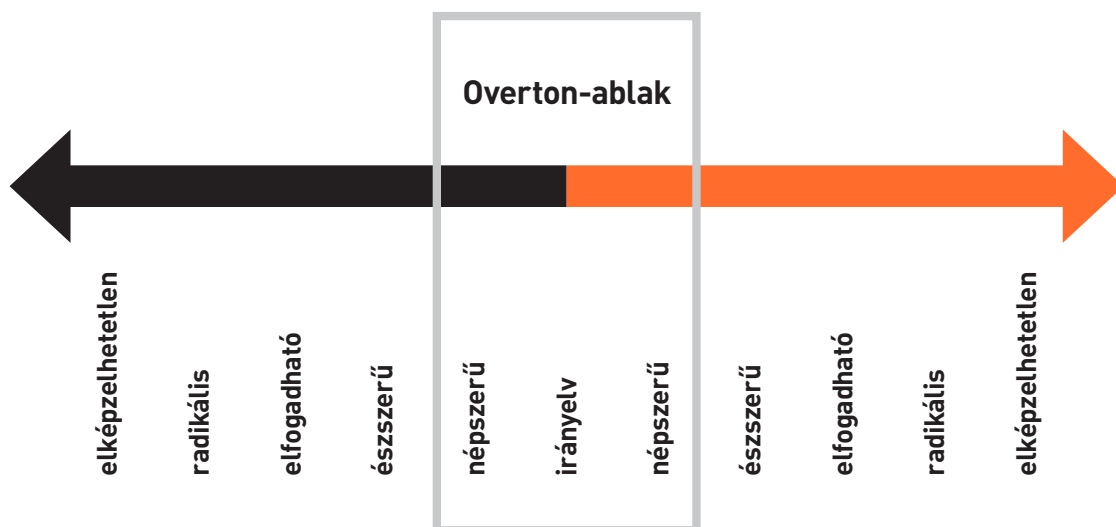
Az elmúlt években lezajlott választások, illetve legutóbb a júniusi európai parlamenti választás eredményeit az *establishment* és a szolgálatában álló fősodratú médiumok a „szélsőjobboldal előretöréseként” keretezték, ami nyilvánvalóan leegyszerűsítő magyarázata ezen eseményeknek. A nemzeti-szuverenista erők megerősödését Fernand Braudel, az Annales iskola kiemelkedő történésze által megfogalmazott hosszútávúság (*longue durée*) koncepcióján keresztül érthetjük meg leginkább, hiszen a felszíni hullámmáson túl látnunk kell a történelem mélyebb áramlatait is, sőt azokat össze is kell kötnünk egymással. A struktúra szerkezet, építmény, de még inkább valóság, amivel noha az idő rosszul bánik, mégis sokáig hat. A pusztá politika- és eseménytörténet nemcsak felöleli, de ki is mutatja a történelem folyamat irányító mélyebb struktúrákat.⁵ Struktúrák alatt az alkotmány felépítése és az uralom formái vagy a termelőerők és termelési viszonyok kapcsolatai értendők, amelyek mind-mind megszabják a társadalmi szervezetet.⁶

Braudel háromemeletes metaforájában – jelen tanulmány témájára vetítve – legfelül a gyorsan változó mindennapok metódusát, vagyis az elmúlt néhány év konkrét eseményeit találjuk, a középső szinten – évtizedes távlatban – a lassan mozgó gazdasági életet mint szabályok és rendszerek összességét, vagyis a globalizáció szerkezetváltását és az ezzel együtt járó világrendszerváltást, kríziskonvergenciát, illetve az Overton-ablakban bekövetkező változásokat detektálhatjuk. A struktúra legalján a kvázi mozdulatlan anyagi kultúra és az empirikus folyamatok helyezkednek el, illetve a nemzetközi rendszer stabilitásának immár lassan félezred óta talapzatául szolgáló „vesztfáliai állam”. A progresszió képviselői az utóbbi évtizedekben nemcsak a felső és középső szintet akarták az uralmuk alá hajtani, hanem az egyre gyorsuló világ következtében a mélystruktúra megváltoztatását is célul tűzték ki. A társadalom alapjául szolgáló norma- és értékrendszer lebontását, a család, a biológiai nemek és a nemzetállam dekonstrukcióját minden rendelkezésükre álló eszközzel folytatják a mai napig is. A progresszívokra jellemző, kizárólagosságra törekvő hegemonia-építés azonban néhány évtizedes jelenségnek tekinthető, hiszen a liberális ideológia erősségét évszázadokon keresztül éppen az adta, hogy képes volt más eszmékkel szövetségre lépni: a 19. században a nacionalizmussal, a 20. század

5 Fernand BRAUDEL: *A történelem és a társadalomtudományok. A hosszú időtartam = Történetelmélet. II. köt.* szerk. GYURGYÁK János – KISANTAL Tamás, Osiris, Bp. 2006. 1164.

6 Reinhart KOSELLECK: *Ábrázolás, esemény és struktúra = Uo. 856.*

Az Overton-ablak a bal-jobb skálán

elején a demokráciával, 1945 után pedig a keresztény- és a szociáldemokráciával. A kozmopolitizmussal/progresszióval való szövetségre lépése – és benne való feloldódása – által az elmúlt két évtizedben a korábbiakkal ellentétben már nyíltan a nemzetállam felbomlasztása ellen tevékenykedett.⁷

Noha 1968 után a posztmarxisták az intézmények feletti hatalomátvétellel valóban maguk váltak a kulturális hatalmat gyakorló *establishment*té, a 2010-es évekre egyre szembetűnőbbé vált, hogy a társadalmat elnyomókra és elnyomottakra felosztó progresszív ideológia társadalommérnökösködő lendülete megtört. Retrospektíve pedig az is megállapítható, hogy a progresszív hatalmi centrum kulturális hegemoniájának egyre könyörtelenebb érvényesítése – és ezáltal a közbeszéd témáinak radikalizálása – nem véletlenül esett egybe a globalizáció válságának egyre növekvő tüneteivel 2008 után.⁸ A demokratikus politika erodálódása és a politikai rendszer korrumpálódása tetten érhetővé vált azáltal, hogy nyelvpolitikai eszközökkel a karakteresen nemzeti-szuverenista politikát képviselő pártokra olyan jelzőket aggatott a hatalmi elit, mint a „szélső-jobboldali”, a „rasszista” vagy a „fasiszta”, ezzel is kísérletet téve arra, hogy kiszorítsák őket a *mainstream*ből. Ezen stratégia abból a szempontból sokáig kifizetődőnek bizonyult, hogy a politikai arénát gyakorlatilag az elmúlt évszázadban uraló szociáldemokrata–néppárti tengely egyre inkább a globalista *establishment* részévé válhatott.⁹

A progresszív napirend által minden lehetséges fronton képviselt, a közbeszédet jelentősen meghatározó témák (*gender*- és *woke* ideológia, *queer*-elmélet, interszekcionalitás, kritikai rasszelmélet, multikulturalizmus, klíma-radikalizmus) olyan vadhajtásokká nőttek ki magukat, amelyekkel egy néhány százalékra mérhető társadalmi csoporttól eltekintve a választók túlnyomó többsége nem tud azonosulni. Miután pedig a progresszív korszaknak kényeszeresen megfelelni kívánó egykori középpártok – természetesen politikai törekvésük céljából – irányelvnek gondolták ezen témák képviselését, politikájukat is ennek rendelték alá. A progresszióba vetett hit közepette azonban rosszul mérték fel, hogy a haladás adott esetben zsákutcába is vezethet, tevékenységük ezáltal kontraproduktív válik, amely idővel egyenes úton vezet szavazóik elvesztéséhez. Az utóbbi évtizedekben már olyan méreteket öltött az elmélet és a gyakorlat, azaz a progresszív valóságferdítés és a hétköznapi tapasztalás közötti különbség, hogy az *üresen maradt politikai vákuumot a nemzeti-szuverenista pártok sikerrel töltötték be.*

7 CSIZMADIA Ervin: *Liberalizmus: egy szuper-eszme és szövetségesei – első rész.* Új Egyenlőség, 2024. március 19. <<https://ujegyenloseg.hu/liberalizmus-egy-szuper-eszme-es-szovetsegei-első-resz/>>

8 Vő. BÉKÉS Márton: *A globalizáció vége és ami utána következik.* Kommentár, 2020/4.

9 GALLÓ Béla: *Mi lett veled szociáldemokrácia? Neoliberális zsákutcában a baloldal.* Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány, Bp. 2021. 153–155.

A FŐSODOR SZEREPTÉVESZTÉSE

A mélystruktúra vizsgálata után indokolt kitérnünk az elmúlt harminc év – a braudeli értelemben vett középső szint – történéseire is. Kiindulópontként a kétezres évek elejét érdemes megjelölnünk, amikor is – noha embrionális formában, de – a nemzeti-szuverenista gondolatot és értékrendet valló választói csoportok képviseletét ellátó pártok minden megbélyegzés ellenére szembehelyezkedtek a globalista erőkkel, választásokon mérettették meg magukat, és helyet követeltek maguknak a demokratikus diskurzusban.

A progresszívek talán maguk is elhitték, hogy a történelemnek vége lett, ám nemcsak ebben tévedtek, hanem abban is, hogy társadalommérnökösödő tevékenységük ellenére a politikai diskurzus szelei sem csak egy irányba haladhatnak, s ezáltal a politikai víziók életképessége is folyamatos változáson megy keresztül. A jelenséget leginkább az ún. Overton-ablak politikatudományi fogalmával lehet leírni, amely azon politikák körét keretezi, amelyet a közvélemény elfogad anélkül, hogy túl szélsőségesnek titulálna egy politikust egy közhivatali pozíció megszerzéséhez vagy megtartásához.¹⁰

A progresszív hatalmi elit az 1990-es évektől kezdve fokozatosan, a 2010-es évektől fogva pedig a legkülönbözőbb eszközökkel radikálisan katalizálta az elfogadhatónak titulált tartomány eltolását a szélsőbal irányába. Az elmúlt két évtized tapasztalata azonban arra mutat rá, hogy – a fősodratú média asszisztálása mellett – a *mainstream* politikai pártok szereptévesztésben voltak/vannak: nekik nem az ablak mozgatása, hanem annak megtalálása kellett volna hogy a céljuk legyen. Ezáltal folyamatosan egyre szélesebbé kezdett válni a választói akarat és a politikai fősodor közötti reprezentációs szakadék. Ennek legfőbb oka, hogy az Overton-jelenség rendkívül összetett, dinamikus és felülről nehezen irányítható, mivel a társadalmi értékek és normák lassú fejlődése alapján mozog.

Röviden tehát a progresszióban feloldódott liberalizmus képviselői a folyamatos haladásba vett hit következtében figyelmen kívül hagyták az Overton-ablak jelenségét, és az ablak detektálása helyett annak balra tolását igyekeztek elősegíteni. Joseph Lehman – Joseph Overton egykori kollégája, aki Overton halála után dolgozta ki az elméletet – kulcskérdésre világított rá egy 2019-es interjújában: „A legelterjedtebb tévhit az, hogy maguk a törvényhozók is az Overton-ablak eltolásával foglalkoznak. Ez teljes mértékben hamis. A törvényhozóknak valójában azzal kell foglalkozniuk, hogy hol található az ablak, és utána ezzel összhangban legyen mozgásuk.”¹¹ Így eshetett meg, hogy a hatalmi elit és a nép nem ugyanoda helyezi el most már nemcsak az ablakot, hanem azt is, hogy milyen szakpolitikák lennének célravezetők. Helyzetükön immár az sem képes javítani, hogy a globalista érdekeket képviselő progresszív pártokat baloldallivá, a balra tolódó és identitásvesztett kereszténydemokrata/néppárti erőket centristává vagy – amennyiben az érdekük úgy kívánja – mérsékelt jobboldallivá, a nemzeti-szuverenista pártokat pedig szélsőjobboldallivá címkézték át, sőt.

A *mainstream* pártok hiába próbálják azt a narratívát erősíteni, hogy az általuk képviselt politika magától értetődően jó, racionális, moderált és objektív, ez természetesen nem igaz. A probléma sokkal inkább abból gyökerezik, hogy fősodorból kitagadott, sokszor politikai kordonnal ellehetetleníteni próbált pártok valójában veszélyt jelentenek a *mainstream* pártok hegemoniájára, az általuk kialakított konszenzusra és értelmezési monopóliumukra. Ennek terméke az az általuk kialakított paradox rendszer, amelyben mintha egyszerre lennének kormányon és ellenzékben is, s keltik azt a benyomást, hogy valójában ők az elnyomottak és az áldozatok.

**veszélyt jelentenek
a *mainstream* pártok
hegemóniájára**))

¹⁰ Lásd bővebben: *The Overton Window*. Mackinac Center for Public Policy. <<https://www.mackinac.org/OvertonWindow>>.

¹¹ Maggie ASTOR: How the Politically Unthinkable Can Become Mainstream. *The New York Times*, 2019. február 26. <<https://www.nytimes.com/2019/02/26/us/politics/overton-window-democrats.html>>

AZ INGA VISSZALENG

Miután a „globalizáció aranykora” éppen a ’90-es évekre, valamint a kétezres évek elejére esett, a nép érdekeit képviselni kívánó nemzeti-szuverenista és ezáltal globalizációkritikus pártok első hulláma mindössze részsikereket volt képes elérni.

Emlékezzünk csak: kétezerben Ausztriában az okozott jelentős nemzetközi felháborodást, hogy a Wolfgang Schüssel vezette Osztrák Néppárt (ÖVP) a választók akaratának megfelelően koalícióra lépett a szalonképtelennek tartott Osztrák Szabadságpárttal (FPÖ), míg Hollandiában a migrációellenes Pim Fortuyn színrelépése kérdőjelezte meg a globalista *status quó*t. Az eredetileg marxista egyetemi professzor az intoleráns iszlám kultúrát veszélyesnek tartotta a holland identitásra, ezért pártot alapított Pim Fortuyn Listája (LPF) néven, ám 2002-ben, egy héttel az általános választások előtt, egy szélsőbaloldali aktivista egy parkolóban fejbeltette. Fortuyn meggyilkolása ellenére az LPF végül a második legtöbb szavazatot szerezve be is került a kormánykoalícióba, ami azonban hamar összeomlott. (Fortuyn halála utána a párt nem volt képes meghatározó erővé válni, és végül 2008-ban meg is szűnt. Az LPF szétesése után keletkezett politikai vákuumot a Geert Wilders vezette Szabadságpárt tölti be azóta is. A Szabadságpárt 2023 novemberében történelmi győzelmet aratott a hollandiai választáson, és fél évig tartó koalíciós tárgyalások után kormányra is került, amiért cserébe Wilders saját miniszterelnöki ambícióit is hajlandó volt feláldozni.) Ezen események már előrevetítették azt, hogy a globalizmus gazdaság- és társadalomszervező ereje nem univerzális, és főképp nem megkérdőjelezhetetlen jelenség, hiszen az emberek demokratikus választáson nyilvánították ki akaratukat az uralkodó korszellemmel szemben. Azonban a 2008-as pénzügyi és gazdasági világválságig a globalista alapokon álló progresszizmus még képes volt fenntartani azt a látszatot, hogy a hatalmi elit és a nép érdekei egybeesnek.

**a nép nem lehet
ellenzékben**

A 2010-es évek közepén már azonban az inga feltűnően elkezdett visszalengeni a józan ész irányába, és mivel a legtöbb *mainstream* párt mozgása – ideértve a néppárti és szociáldemokrata formációkat is – ezzel nem volt összhangban,

a politikai spektrumon kétirányú mozgás indult meg. Egyrészt a korábban radikálisnak bélyegzett, marginalizált pártok mérséklődtek azért, hogy a választók akaratának képviselése következtében néppárti karaktert kezdtek öltetni. Másrészt adódtak olyan néppárti erők is, amelyek – ugyanígy az inga lengését, vagyis a nép elvárásait felismerve – a politikai centrum felől kiterjeszkedve töltötték be a jobboldalon keletkezett reprezentációs szakadékot. A nemzeti-szuverenista pártok egyre növekvő támogatottsága rávilágít arra, hogy a progresszizmus zsákutcájába forduló korszellem képviseli az abszurd radikalizmust, a hatalmi elit pedig a nép akaratával szemben kormányoz.

A progresszív-aufklérista elit, amely a népet populizmusra fogékonynak, ezáltal tudatlannak, tájékozatlannak és megvezethetőnek tartja, képtelen felismerni azt az alapvető tényt, hogy a nép nem lehet ellenzékben. Amennyiben egy párt – legyen az bármely európai országban – a választók negyedének-harmadának demokratikus módon érvényre juttatott támogatását bírja, akkor egyszerűen nem lehet politikai kordon mögé zárni és bármiféle együttműködést kizárni vele. Ezen felismerés folyamata bármennyire is lassú, a jelenlegi trendek egyértelműen abba az irányba mutatnak, hogy a nemzeti-szuverenista pártok megkerülhetetlen erővé kezdik kinőni magukat Európa-szerte.

Az Európai Parlamentben az elmúlt húsz évben végbemenő erőeltolódások is kellően szemléltetik mindezt, ugyanis a 2024-es európai parlamenti választások eredményeként a két eurorealista pártcsalád tagjai, hozzászámolva a függetlenek között helyet foglaló, ideológiailag sokféle, de hasonlóképpen szuverenista erőket, precedens nélküli eredményt értek el. Ha részletezni kellene, akkor a következőket mondhatnánk: a hivatalos adatok szerint az Európai Konzervatívok és Reformisták (ECR) 73, az Identitás és Demokrácia (ID) pedig 58 mandátumot szerzett. Mindez kiegészül olyan pártokkal, amelyek a választás időpontjában nem rendelkeztek affiliációval. Ezen pártok közül a német AfD

Nemzeti ablak a világra –
Magyar lobogó az Anker-ház
erkélyén, 1956. október 23.
(NFI Filmarchívum / YouTube)

szerezte a legtöbb mandátumot, szám szerint 15-öt, a Fidesz tízet (a KDNP egy képviselője a választások előtt még az Európai Néppárt frakciójában ült), a lengyel Konföderáció és a német Saha Wagenknecht Szövetség hatot-hatot, míg a szlovák SMER öt helyet szerzett az EP-ben, hogy csak néhányat említsünk.¹²

SZUVERENISTA POLITIKAI VÁKUUM

2010 után az európai nemzetek választópolgárai több alkalommal is demokratikus úton nyilvánítottak véleményt arról, hogy a népek merőben más elvárásai vannak, mint ami az elit érdekeivel egybeesne. Ennek az elitellenes lázadásnak az egyik legfőbb katalizátora az volt, hogy az európai középpártok egyre gyorsuló ütemben feloldódni látszódtak a globalizáció olvasztótégelyében, ami által a progresszív napirend hatalmi céljainak kiszolgálójává váltak.

A néppárti formációk esetében különösen szembetűnő, hogy a nép milyen mértékben fordult el a kereszténydemokrata/konzervatív gyökereiket megtagadó pártoktól a kontinensen: Franciaországban az elviekben gaulle-ista tradíciót

¹² Az európai parlamenti választások végeredményeként az Európai Néppárttól jobbra mindösszesen három frakció alakult: a legnagyobb közülük az Identitás és Demokrácia megszűnésével és új pártok – mint például a frakciót magát is kezdeményező Fidesz–KDNP – részvételével létrejött Patrióták Európáért (össességében ez a harmadik legnagyobb EP-frakció 88 mandátummal, sorai között többek között a cseh ANO-val, a portugál Chegával, a belgiumi Flamand Érdekekkel, az FPÖ-vel, a holland Szabadságpárttal, a Ligával, a Nemzeti Tömörüléssel, a Szlovén Demokrata Párttal és a spanyol VOX-szal), az Európai Konzervatívok és Reformerek (78 mandátum, az olasz Fratelli d'Italia és a lengyel Jog és Igazságosság bázisán, mellettük 19 kispárt egy-két képviselőjével), valamint a Szuverén Nemzetek Európája (25 mandátum, többek között AFD, lengyel Konföderáció, francia Rekonkvizta, szlovák Republikánus Mozgalom, Mi Hazánk Mozgalom, a cseh Szabadság és Direktdemokrácia és a bolgár Újjászületés). (A szerk.)

Népek tengere –

Nagygyűlés a választás éjszakáján az Egyesült Államokban, 20. század eleje
(Library of Congress)

követő republikánus pártok mára szinte marginális erővé váltak, míg Németországban a CDU/CSU évek óta képtelen tartósan a választók legalább 30 százalékának támogatását kivívni. Természetesen olyan pártok is adódnak, amelyek komolyabb népszerűségvesztés nélkül képesek voltak a progresszív-konzervatív törésvonalon átlépni (mint például a lengyel Polgári Platform vagy a svéd Mérsékelt Párt), ám esetükben eleve liberálisabb karakterű pártokról beszélhetünk.

A nemzeti-szuverenista pártok előretörésének következő fejezetére a 2010-es évek elején, valamint közepén került sor, ezek közül a legmeghatározóbb a Fidesz 2010-es választási győzelme volt hazánkban, valamint a Jog és Igazságosság (PiS) 2015-ös és 2019-es diadala Lengyelországban. Noha jelen írás a kontinentális Európára koncentrál, a nemzetközi kontextus miatt fontos megemlíteni, hogy 2016-ban a neoliberais világrend transzatlanti pillére szintén súlyos sebet kapott a Brexit-népszavazással és Donald Trump amerikai elnökké választásával. Természetesen ezek az események nem légüres térben történtek, hiszen 2015-ben már sor került a migrációs válságra, amely új törésvonalat hozott létre a nemzeti önrendelkezés elvére hivatkozó, a hagyományos értékeket védő szuverenitáspárti erők és a nemzetek feletti érdekeket képviselő globalisták között.¹³ A Fidesz és PiS abból a szempontból egyébként különböznek Európa nemzeti-szuverenista pártjainak többségétől, hogy esetükben eredetileg is néppárti jellegű, mérsékelt pártokról beszélhetünk, amelyek pontosan eltalálták az Overton-ablak elhelyezkedését, és a nép akaratát felismerve terjeszkedtek ki a politikai spektrum jobboldalára. Ezen formációk lényegében ezzel érdevelték ki a „szélsőjobboldali” jelzőt a nyugati haladáspárti fősodortól, mivel a legtöbb néppárti formáció Európában nem jobbra, hanem balra tolódott.

¹³ Békés: *l.m.* 92.

Miután 2015-ben az Európa határainál bebocsátást követelő többmillió ember felszínre hozta az elfojtott indulatokat, amelyeket a többgenerációs bevándorlók hiányos integrációja kapcsán évtizedek óta negligáltak a nyugat-európai politikai elit részéről, a jobboldalon keletkezett politikai vákuumot migrációellenes álláspontot képviselő pártok töltötték be Európaszerte.¹⁴ Mivel a politikai *establishment* eleinte Európa-szerte migrációpárti pozícióba helyezkedett, ugrásszerűen erősödtek meg a felmérésekben a fősodorból kitagadott formációk: többek között Németországban az AfD, Franciaországban a Nemzeti Tömörülés (RN, ekkor még Nemzeti Front néven), Olaszországban a Lega, amelynek a helyét később az Olaszország Fivérei (FdI) vette át, Spanyolországban a VOX, míg Svédországban a Svéd Demokraták (SD).

Noha minden állam esetében országspecifikus okok is állnak az erőviszonyok átalakulása mögött, a 2020-as évektől kezdve az egymással is konvergáló krízisek (többek között a migráció, a koronavírus, valamint az orosz–ukrán háború nyomán kialakult gazdasági, szankciós és energiaválság) okozta politikai turbulencia egyfajta közös metsztként Európa-szerte jelen van. A kontinentet érintő válságspirál, valamint annak elégtelen kezelése elhozta a szuverenista erők reneszánszát, amelyek egyre több országban kezdenek megkerülhetetlen erővé válni, sőt immár több országban választási sikert is elértek.

FÖLTÁMADOTT A NÉPEK TENGERE?

A változás Európa-szerte folyamatban van, a nemzeti-szuverenista pártok ha nem is általános áttörést, de lokális sikereket igenis elértek.

2022 márciusában Spanyolországban a Néppárt (PP) először lépett koalícióra regionális szinten a VOX-szal, amely koalíciós együttműködés azóta több autonóm közösségben is létrejött. Franciaországban Marine Le Pen és az általa vezetett Nemzeti Tömörülés az elmúlt húsz évben rendkívül sokat mérséklődve komoly előrelépést ért el a francia politika rendszer minden szintjén. A 2019-es európai parlamenti választást szoroson, a 2024-es megmérettetést pedig fölényesen, 31,4 százalékos eredménnyel meg is nyerte. Ezen utóbbi eredmény olyan mértékben rengette meg Franciaországot, hogy miután Emmanuel Macron pártja mindössze a szavazatok 14,6 százalékát szerezte meg, az elnök feloszlatta a Nemzetgyűlést, és előrehozott parlamenti választásokat írt ki június végére. A felmérések szerint Le Pen pártja rendelkezik majd a legtöbb képviselővel, ami precedens nélküli győzelem lenne a párt történetében.¹⁵

2022 szeptemberében Svédországban a jobboldali blokk történelmi győzelmében elévülhetetlen szerepet játszott, hogy a korábban szalonképtelennek titulált, bevándorlásellenes Svéd Demokratákkal szemben a pártoknak egy része lebontotta a politikai kordont. Bár a választási blokk tagjaként induló SD a jobboldali pártok közül a legtöbb szavazatot nyerte el, végül csak kívülről támogatja az Ulf Kristersson vezette kormányt. Ennek ellenére a párt befolyása megkerülhetetlen, ami egy paradigmaváltást is előidézett az ország migrációs politikája terén, hiszen a szociáldemokrata párt által korábban képviselt narratíva helyét, amely „humanitárius szuperhatalomként” aposztrofálta Svédországot, az új svéd kormány határozottabban lép fel a migrációs háttérű bűnbandák visszaszorítása, a szigorúbb börtönbüntetések, valamint a deportálások könnyítése terén. Ennél viszont fontosabb az a tény, hogy az SD kvázi konszolidálódott a fősodorbba, amely immár nem zárja ki a párttal való együttműködést a jövőben. Szintén 2022 szeptemberében aratott választási győzelmet a Giorgia Meloni vezette Olaszország Fivérei és a vele szövetségben induló jobboldali blokk (rajta kívül a Lega és a Berlusconi-féle Forza Italia), amely a keresztény értékek

a politikai spektrum
jobb oldala kiterjed

14 Biró András: *Hamvába halt Willkommenskultur = „Bátorság nélkül meddő a tudomány”. Tanulmányok Schmidt Mária tiszteletére.* szerk. BACZONI Dorottya – ÖTVÖS István, Szent István Társulat, Bp. 2023. 122.

15 Elizabeth PINEAU – Michel ROSE: *France's far-right National Rally projected to win snap election without absolute majority.* Reuters, 2024. június 11. <<https://www.reuters.com/world/europe/france-enters-election-mode-after-far-right-win-european-parliament-vote-2024-06-10>>

védelve és a családpolitika mellett kiálló, a *gender*lobbival és az illegális migrációval szemben fellépő koalíciót juttatott hatalomra. Ausztriában a Szabadságpárt 2002 után 2017-ben újra koalíciós kormányt alkothatott a Néppárttal, azonban a Strache-botrány után kiesett kormányból. Az FPÖ azonban Herbert Kickl vezetésével, éveken át tartó következetes munkával, ismét meghatározó párttá vált. A 2024-es EP-választást az FdI 28,8 százalékos, az FPÖ 25,7 százalékos eredménnyel nyerte meg saját országában.

Németországban az Alternatíva Németországért 2023 végén országosan 23 százalékos támogatottsággal rendelkezve már feszegette annak határait, hogy kikényszerítse a fősodratú pártoktól a politikai kordon lebontását. A párt komoly győzelmeket aratott több járási közigazgatási és önkormányzati választás során is, ám az utóbbi fél évben egy olyan összehangolt lejáratókampány indult ellene Németországban és Európában egyaránt, aminek hatására fölötté feszülő üvegplafon ismételen megerősödni látszott. Azonban az államilag finanszírozott tömegtüntetések és az ellehetetlenítési kísérletek ellenére a nemzeti-szuverenista erő a választópolgároktól 15,9 százalékos felhatalmazást kapott a június 9-i EP-választáson, amellyel második helyen végzett. Sőt, az ország keleti ország részében támogatottsága töretlennek tűnik: Brandenburg, Mecklenburg-Előpomeránia, Szász-Anhalt, Szászország és Tübingia tartományokban 27,5–31,8 százalékos eredményt ért el.¹⁶ Miután szeptemberben a felsoroltak közül több tartományban is választásokra kerül sor, amelyeken az AfD a rendszerellenes hangulat következtében a végső győzelemre is esélyes lehet, kérdéses, hogy a német elit továbbra is hajlandó-e a választók harmadának akarát figyelmen kívül hagyni. Amennyiben igen, akkor az ország keleti fele akár már az idei év végén a kormányozhatatlanság csapdájába eshet.¹⁷

növekszik a nemzeti alapon gondolkodó erők mozgástere

A fentiekkel összefüggésben annak fontosságát sem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a szuverenista pártok választási sikereik révén vagy pusztán a választók elvárásainak képviselője által kulcsfontosságú témákat emelnek be a fősodorba. Ide sorolható többek között a nemzeti érdek- és határvédelem, a kulturális biztonság megőrzése/megteremtése, a hagyományos családmodell oltalmazása vagy az átideologizált zöldí-

téssel szembeni fellépés. Ez egyben azt is jelenti, hogy *közel húszévesnyi progresszív kulturális hegemonia után az inga visszalengett*, és a választók Európa-szerte úgy értékelik, hogy a nemzeti-szuverenista pártok nem radikális, hanem észszerű és elfogadható politikai érdekképviseletet látnak el az Overton-ablakon belül. Természetesen azt is túlzás lenne állítani, hogy például az identitásvesztett néppártok teljes mértékben elveszítették volna azt a szavazóbázist, amelynek támogatását évtizedeken át bírták, ám napjainkra több országban is lépéshátrányba kerültek az elitellenes és rendszerkritikus erőkkel szemben. A stratégiai balratolódást kifizetődőnek gondoló pártok számára jelenleg az jelenti a legjelentősebb dilemmát, hogy a „haladást” képviselve kockáztassák-e további erodálódásukat, vagy nyitottságot mutassanak-e az együttműködésre a fősodorból eddig kizárt erőkkel. Mindez nemcsak nemzeti, hanem immár szupranacionális/föderális szinten is jelentkezik.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján egyértelműen megállapítható, hogy Európa több országában is megszilárdulni látszik az a nemzeti-szuverenista erőcsoport, amely immár nyílt kihívást intéz a progresszív hatalmi elittel szemben. Természetesen elképzelhető, hogy ezen pártok közül néhányan nem alkalmasak arra, hogy végrehajtsák hazájuk újjáépítését, hiszen a kormányzásra éretlenek, ráadásul folyamatos szabotázsakciókkal kell megküzdeniük, amelyek lekötik belső energiáikat. Ennek ellenére vitakészségük, tabukat feloldó tevékenységük alternatívaképző erővel ruhazza fel őket, amely minden nemzeti alapon gondolkodó formáció mozgásterét növeli.

16 Vö. Die Bundeswahlleiterin: *Europawahl 2024. Vorläufige Ergebnisse nach kreisfreien Städten und Landkreisen*. Wiesbaden, 2024. <https://www.bundeswahlleiterin.de/dam/jcr/0d5024d5-d4fc-4ece-853a-0de6259d80c6/ew24_heft2.pdf>.

17 Lásd bővebben: BIRÓ András: *Rendszerválság felé halad Németország*. XXI. Század Intézet, 2024. február 13. <<https://www.xxiszazadintezet.hu/rendszervalsag-fele-halad-nemetorszag/>>.

NEMZETI ÉRDEKKÉPVISELET

A korunk legfőbb kérdéseiről szóló diskurzus ingájának jobbra történő viszalengését az európai társadalmakban felgyülemlett elégedetlenség váltotta ki, amelyet a nemzeti-szuverenista pártok – felismervén, hogy a politika egy folyamatosan mozgásban lévő, képlékeny műfaj – kreatív cselekvéssé, vagyis érdekképviseletté alakítottak. Mivel a nép akaratát egyre kevésbé lehet figyelmen kívül hagyni, az európai *mainstream* pártok választút elé kerülnek azzal kapcsolatban, hogy együttműködjenek-e a korábban évtizedeken át szalonképtelennek titulált pártokkal. Ezek negligálása már így is súlyos legitimitációs krízist okozott a fősodor erői számára, hiszen ezen attitűd lényegében a népképviseleten alapuló demokratikus rendszert kérdőjelezte meg. Természetesen Európában mindenütt beszélhetünk országspecifikus esetekről, de általánosságban megállapítható, hogy a pártválasztók körében 25–30 százalékos támogatottságra szert tevő *nemzeti-szuverenista pártokat tartósan immár nem lehet kizárni a politikából* és a közéletből. Mindennek biológiai okai is vannak, ugyanis a nemzeti-szuverenista pártok a legnépszerűbbek a 30 év alatti fiatalok körében is – sok esetben az országos támogatottsági átlagukat is meghaladóan –, ami Európa jövője szempontjából szintén előremutató fejleménynek minősül.¹⁸ Amennyiben a fentieket rövid összegzésképp Braudel mélystrukturális koncepciójába ágyazzuk, akkor azzal szembesülünk, hogy az államokat alkotó nemzetek választópolgárai hajlandóak mindhárom szinten nemcsak megálljt parancsolni, de ellene is fordulni a progresszív elit uralmának. ■

Népképviselet –

Képviselelőlt fogadtatása a dualizmus idején, Jantyik Máttyás rajza
(*Vasárnapi Újság*, 1896. 44. szám, 737. oldal)

18 Lara JÄKEL: Warum Europas Jugend sich von den Parteien der Mitte abwendet. *Die Welt*, 2026. június 7. <<https://www.welt.de/politik/ausland/plus251895788/EU-Wahlen-Warum-Europas-Jugend-sich-von-den-Parteien-der-Mitte-abwendet.html>>